

О. Ю. Хмельовська,
аспірантка

УДК 007: 304: 665

Особливості підготовки до Декади української літератури і мистецтва в Москві 1960 р.

Статтю присвячено аналізу підготовки видавців до Декади української літератури і мистецтва в Москві, що відбулася 1960 р. Увагу приділено книжковим заходам, рекламній кампанії декади, підготовці видань до виставки в умовах жорсткого ідеологічного контролю. Численні накази, акти й протоколи Головного управління видавництва і поліграфічної промисловості Міністерства культури УРСР свідчать про інтенсивну підготовку й всебічний контроль над усіма діями видавництва. Загалом, попри помпезність і показовість заходу, нездорову конкуренцію між видавництвами, обмеженість книжкового репертуару, жорстокий контроль, Декаду української літератури і мистецтва в Москві 1960 р., а саме її видавничу частину, можна вважати однією із найбільших книжкових подій України у період після Другої світової війни.

Ключові слова: Декада української літератури і мистецтва в Москві, Держполітвидав, ідеологічний контроль, книжкова виставка.

Вступ. Мета нашого дослідження – виявити особливості проведення Декади української літератури і мистецтва в Москві, що відбулася 1960 р. в умовах жорсткого ідеологічного контролю.

Завдання, які ми намагалися виконати під час дослідження, такі:

- проаналізувати підготовку до Декади української літератури і мистецтва в Москві 1960 р.;
- визначити, які організації здійснювали підготовку до декади й які видавництва брали у ній участь;
- з'ясувати, які книги готувалися до декади та як і ким здійснювався контроль за їх підготовкою;
- показати важливе значення художнього редагування книжкової продукції і підвищення технічного рівня друкування;
- знайти спроби рекламування і популяризації декади серед різних категорій читачів.

Дослідником декад республіканського мистецтва в Москві є російський науковець В. Невежин [1], специфіку татарської декади літератури вивчала Є. Букреева, білоруської – А. Кучар, башкирської – А. Афанасьєва. Д. Ребет присвятила надруковану в журналі «Сучасність» 1961 р. статтю «Культура чи політика?» критиці декади УРСР. Вона називає декади в Москві «своєрідно продуманими імпрезами в кульгавому маршруті “єднання двох братніх народів”». Проте у статті авторка аналізує мистецький рівень заходу, не торкаючись видавничої специфіки [2]. Тим часом діяльність Головлітвидаву УРСР, який контролював діяль-

ність декади, висвітлювали В. Масненко, Н. Годун, С. Білокінь, В. Ченцов, Ю. Шаповал, В. Очеретянюк, присвятивши проблемі наукові статті. Побіжно книжкову виставку цього періоду розглядали І. Тарасенко [3], Є. Смирнова, П. Польова, Г. Гаврилов, М. Зінцова. Проте специфіку видавничої частини Декади української літератури і мистецтва в Москві 1960 р. проаналізовано вперше. Джерельною базою стали розпорядження, звіти, протоколи, постанови, накази Міністерства культури УРСР і Головного управління видавництва і поліграфічної промисловості.

Новизна результатів нашого дослідження полягає в тому, що вперше проаналізовано підготовку видавництва до Декади української літератури і мистецтва в Москві 1960 р. в умовах жорсткого контролю, виявлено позитивні ознаки цієї підготовки, зокрема орієнтування на читацьку аудиторію радянських республік, обговорення книг ілюстраторами й технічними редакторами.

Методи дослідження. Під час дослідження було використано такі методи: історичний, порівняльний, індуктивний, аналітичний (опрацювання).

Результати й обговорення. З другої половини 1930-х рр. у Москві почали періодично проводитися декади республіканського мистецтва. Декади української літератури і мистецтва в російській столиці було проведено у 1936, 1951, 1960 рр. За цей час відбулися також «обмінні» дні мистецтва і літератури, зокрема Декади української літератури і мистецтва в Білорусі, Молдові, Чехії.

Закономірно, що в радянській мемуарній літературі та історіографії значущість довоєнних декад республіканського мистецтва оцінювалася достатньо високо. Схвальні оцінки цих заходів трапляються у наукових дослідженнях, які вийшли друком у колишніх союзних республіках СРСР у пострадянський період [4]. Проте більшість науковців і журналістів критичували захід за помпезну показовість, надмірну витратність і жорсткий контроль. На думку дослідника А. Латишева, кожна з декад «була тим рутинним заходом, який подавався як «свято радянської культури»». Водночас науковець М. Чегодеева назвала такий захід «сталінським лицемірством» [5]. У московській «Літературній газеті» тодішній критик К. Григорьев написав: «Минулий тиждень був насичений такою величезною кількістю культурних подій, що їх вистачило б на цілий місяць. Хтось підрахував, щоб побачити всі декадні імпрези, треба витратити 420 годин. Одній людині це «обійшлося би» 60-ма робочими днями» [2].

Приміром, програма Декади української літератури і мистецтва в Москві 1960 р. включала понад сотню заходів, виставки 4–5 тисяч експонатів живопису, скульптури, графіки і виробів декоративно-прикладного мистецтва, виставку художньої фотографії «Радянська Україна» [6], великий показ українських фільмів і навіть цирк. Апогеєм декади був заключний концерт у Великому театрі перших осіб у Москві та концерти у Лужниках. Уже сама участь понад двох тисяч виконавців декадної програми – це справжня мобілізація українських творчих сил. Цей захід нагадував парад, що одночасно поєднував монументальність, офіційну урочистість і намагання задовольнити партію. Задля мінімізації збоїв була створена спеціальна концертна група, що відповідала за планування та організацію виступів усіх музичних, хорових колективів, концертних бригад і окремих виконавців (професійних і самодіяльних), організувала творчі зустрічі учасників декади на підприємствах та у колгоспах, а також забезпечувала вечори та зустрічі письменників. Із керівниками групи велися постійні бесіди, аби ті контролювали ідейно-художній рівень виступів, «творчу дисципліну та моральний стан учасників Декади» [7]. Зрештою, саме вони несли пряму відповідальність за збої на будь-якому рівні. Також про розмах Декади української літератури і мистецтва в Москві у листопаді 1960 р. свідчить рівень підготовки до заходу, що розпочалася ще 1958 р., а більше розгорнулася у 1959–1960 рр.

За підготовку видавничої частини відповідало Головне управління видавництва і поліграфічної промисловості Міністерства культури УРСР

(Головвидав). Своєю чергою за діяльністю Головлітвидаву стежила спеціальна колегія Міністерства культури УРСР. Незаперечний факт, що детальний контроль здійснювався за тематичним планом випуску книжкової продукції кожного видавництва, було зазначено всі недоліки підготовки та можливості їх уникнення. Прикметно, що більшість недоліків стосувалися ідеологічного аспекту й затримування термінів. У документах державного архіву знаходимо перелік усіх книг, які українські видавництва мали випустити до декади. Окрім того, для організації роботи з підготовки виставки було створено спеціальний орган у Міністерстві культури УРСР – Виставком, до складу якого ввійшли представники всіх видавництв. Саме цей орган здійснював відбір видань минулих років до експозиції та підготовку остаточних пропозицій щодо створення оригінальних книг. Варто зазначити, Виставком також приділяв увагу, хоча й опосередковано, розробленню експозиції виставки [8].

У постанові президії українського республіканського комітету профспілки працівників культури від 28 серпня 1959 р. «Про стан підготовки і випуску літератури та образотворчої продукції до Декади Української літератури і мистецтва в м. Москві...» йдеться про підготовку спеціально до заходу книжково-видавничої продукції Держлітвидавом, Держполітвидавом, Державним видавництвом музичної літератури та образотворчого мистецтва УРСР тощо [5]. У документі подано перелік книг, які мали бути представлені на декаді. Згідно з попередніми планами, на виставці потрібно було продемонструвати видання республіканських і обласних видавництв, «які випущені за останні 2–3 роки в кількості 2000–2500 примірників». Відповідно до документа «Пропозиції Головвидаву в зв'язку з декадою української культури у Москві, проведення якої намічається на 1960 рік», на виставці пропонувалося показати найкращі зразки видань республіканських і обласних видавництв, що вийшли у світ після Декади українського мистецтва і літератури у Москві 1951 р. Усі видання мали відображати «досягнення Української РСР в галузі зростання економіки, науки і культури». У цьому ж документі йшлося про 3000 книг і брошур, які повинні були експонуватися на виставці [8].

Як уже зазначалося, до заходу потрібно було видати низку спеціальних, оригінальних видань, кожне з яких повністю (від концепції до художнього втілення) було наперед визначене вищезазначеними органами. Приміром, державне видавництво художньої літератури УРСР готувало до видання близько 38 найменувань сучасної і класичної літератури, Держполіт-

видав – 22, Державне видавництво дитячої літератури УРСР – 32, Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР – 41. Серед них – збірки «Леніну вінок слави» (найкращі вірші і повісті українських письменників), «Благородні серця» (нариси про передовиків сільського господарства), «Дружбою ми здружені» (твори письменників братніх республік про дружбу народів), «Народ сміється» (збірник українського народного гумору), «Думи», «Струни серця» (найкращі народні пісні), «Мудрість народу», «Народні усмішки», «Кобзар» Т. Шевченка тощо [9].

Приділялася увага і виданням іншими мовами: зрозуміло, що найбільше – російською. «Видати масовим накладом російською мовою низку найкращих художніх творів українських радянських письменників і творів образотворчого мистецтва для продажу під час Декади в Москві та інших містах братніх республік», – йдеться у документі. Той факт, що Головне управління видавництва і поліграфічної промисловості приділило цьому увагу, можемо розцінювати як позитивний, оскільки це давало змогу популяризувати українську видавничу продукцію у республіках, де переважна більшість людей володіли російською, ознайомлювати читацьку аудиторію із здобутками видавничої справи України, відкривати нових письменників. Також завдяки цьому відбувався обмін досвідом між видавцями. З іншого боку, художня цінність багатьох творів є доволі сумнівною, зважаючи на їх поверховість, неоригінальність, моралізаторство, «притягнутість» тем тощо. Окрім того, проведення декад супроводжувалося нездоровим змаганням серед видавців, які намагалися видати якнайбільшу кількість книг про партію і вождів, аби вислужитися перед керівництвом.

Про те, що зміст книг підлягав особливому ідеологічному контролю, свідчать завдання, які ставило перед собою Головне управління видавництва і поліграфічної промисловості: «З метою забезпечення ідейно-наукового рівня спеціальних видань, що готуються до Декади: А) провести нараду головних редакторів та завідувачів редакцій тих редакцій, які будуть готувати видання до Декади. Б) розгорнути у Головвидавці проспекти багатотомних видань, збірників та альбомів, що готуються до Декади. В) встановити у Головвидавці контрольне читання працівниками Головвидавці версток видань, що спеціально готуються до Декади», – наголошується у постанові [9]. З цього випливає, що останнє слово залишалося не за авторами, редакторами чи видавцями, а за працівниками Головвидавці і саме вони приймали рішення про публікацію того чи того видавничого продукту.

Усі видавництва зобов'язувалися скласти графік проходження видань до декади – від

одержання авторського рукопису до друку накладу. Графік строго контролювався не лише Головвидавком, а й колегією Міністерства культури УРСР, які систематично сповіщали про недоліки постановами. «Проте у видавництві ще не досить приділяється уваги наступній Декаді. Складений графік книг – неповний і не відображає усіх операцій. Місцевий комітет видавництва не достатньо займався питаннями підготовки до Декади, не націлював громадськість на своєчасне і високоякісне виконання цього завдання», – йдеться у постанові президії про підготовку видань Держполітвидавком [9]. Незадовільно оцінювалась робота з підготовки видань до Декади в Державному видавництві музичної літератури та образотворчого мистецтва УРСР: «Тут ще навіть не складено графіка проходження видань, відсутні чіткість і організованість у підготовці оригіналів». «Не приділяє уваги питанню випуску літератури до Декади і президія Київського обкому профспілки працівників культури», – наголошується в постанові. Аби мінімалізувати цю проблему, президія Республіканського комітету профспілки постановила не лише «терміново скласти графіки проходження книг у видавництвах і друкарнях, починаючи від одержання авторського рукопису до остаточного попроцесного виготовлення видання», а й «організувати в колективах цикл доповідей і лекцій, присвячених поліпшенню якості продукції, впровадженню оригінал-макета та інше». З метою налагодження чіткого проходження книжкової продукції у видавництвах було створено бригади для випуску літератури, а також штаби контролю за цим процесом. У державному видавництві художньої літератури УРСР навіть виходив тричі на місяць бюлетень, у якому висвітлювався перебіг роботи з видання літератури до декади. Така чіткість мобілізувала всіх учасників редакційно-видавничого процесу і мінімізувала збої у ньому [10]. Використання графіків проходження книг було б ефективним у роботі сучасних великих видавництв, адже, як відомо, в них трапляються проблеми із порушенням термінів проходження видання на окремих етапах, що негативно впливає на швидкість редакційно-видавничого процесу: інколи підготовка до друку авторського оригіналу – навіть попри наявність ресурсів – розтягується на роки.

Контроль над проходженням видання здійснювався щомісяця, про це, зокрема, свідчить постановою колегії Міністерства культури УРСР, яка стосувалася діяльності Головвидавці, від серпня 1960 р. Наприклад, щодо діяльності Державного видавництва художньої літератури УРСР у документі сказано: «За станом на 20 червня ц. р. з 22 назв, запланованих до випуску в 1959 році,

вже вийшло з друку 2 збірки, здано на виробництво 9 назв, на редагуванні і художньому оформленні 3 назви, на доробці у авторів – 6. З 30 книг, що мають вийти в 1960 році, на редагуванні і художньому оформленні 24 назви, на доробці в упорядників – 1 назва» [10]. Водночас колегія зазначила, що видавництво не вжило необхідних заходів для прискорення добору матеріалів до деяких декадних видань. Проте набагато гірше, згідно з аналізом колегії, відбувалася підготовка видань до декади у Держсільгоспвидав, Держтехвидав, Держполітвидав і особливо у Видавництві образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР: «У цих видавництвах досі не закінчено роботу з розробки проспектів альбомів, збірників та багатотомних видань. По-справжньому не розгорнута робота щодо підготовки оригіналів художнього оформлення і макетування. Недостатньо оперативно ведеться добір відповідних поліграфічних матеріалів». У зв'язку з цим колегія постановила протягом серпня–грудня провести засідання директорів республіканських видавництв, а також обласних видавництв, де планували обговорити перебіг підготовки декадних видань [10]. Підготовка до декади стосувалася й обласних видавничих організацій, які «відставали» у технічному виконанні друкованих одиниць і поліграфічному забезпеченні. З цією метою Голоовидав звернувся до низки обласних видавництв, аби вони протягом 1959 р. оволоділи різними техніками друку, а також застосували здобуті навички на практиці, зокрема впровадили у виробництво дослідний зразок півавтомагу зі скріплення блоків книг без зшивання, і виготовили 10–15 назв видань цим способом; освоїли шовкографію для друкування обкладинок і оправ книжкових видань до декади. Були й такі завдання, як-от «досконало оволодіти новим засобом друку репродукцій художніх картин на тканинах і виготовити 10 картин масовими накладами» [9].

Позитивним аспектом підготовки до декади було приділення особливої уваги художньому оформленню книги й навіть сам відповідальний підхід до художньо-технічного редагування. «Для забезпечення високого рівня художнього оформлення видань, що готуються до Декади: А) разом зі Спілкою радянських художників України провести нараду художників-оформлювачів та художньо-технічних редакторів, на якій обговорити принципи оформлення основних видань; Б) розглянути на художній Раді Голоовидаву художнє оформлення декадних видань; В) провести обговорення республіканської виставки книги, графіки, плаката щодо питань художнього оформлення, поліграфічного виконання видань минулих років і накресли-

ти заходи для різкого поліпшення якості літератури, яка буде видаватись до Декади; Г) домогтися від Держплану УРСР постачання видавництв високоякісним друкарським папером, палітурними матеріалами», – йдеться у постанові [9]. Важливо, що комунікація відбувалася не лише між художниками-оформлювачами – до дискусії долучались і художньо-технічні редактори, і видавці, і представники друкарень. Відсутність взаємодії між цими учасниками редакційно-видавничого процесу сьогодні породжує дуже багато проблем, зокрема позначається на якості й культурі видань.

Ближче до дати проведення організатори почали приділяти увагу виготовленню сувенірної й подарункової продукції з суто комерційною метою. Зокрема, у постанові колегії УРСР одним із завдань є «зобов'язати директорів видавництв подати пропозиції про підготовку до Декади мініатюрних видань і сувенірів для масового продажу за доступними цінами як в республіці, так і під час проведення Декади в Москві». Цей факт свідчить про пошук шляхів для задоволення потреб широкого кола читачів. У пропозиціях організаторів вказано підготувати не лише книги, а й 150–200 політичних, сільськогосподарських та виробничо-технічних плакатів, 200–250 малюнків книжкової графіки [11]. А в наказі міністра культури Української РСР від 15 жовтня 1960 р. сказано: «У зв'язку з організацією Виставки книги, графіки та плаката УРСР під час Декади української літератури та мистецтва в Москві керуючому дирекцією художніх виставок УРСР тов. Афанасьєву Є. А. передати в тимчасове користування строком на 2 місяці твори книжкової графіки» [11].

1959 р. менше, а 1960-го вже посилено Голоовидав приділяє увагу оформленню виставки та рекламній складовій частині декади. Виконання цих завдань було під контролем, зокрема, адміністративно-господарської групи, яка забезпечувала організацію всіх заходів із реклами, організувала продаж квитків на всі заходи декади, а також вирішувала технічні питання, як-от надання легкового і вантажного автотранспорту в Москві, відправка театрального майна, медобслуговування учасників декади [9]. Варто зазначити, що реклама стосувалась інших імпрез заходу, а не самої книжкової виставки. За розпорядженням Міністерства культури УРСР від 8 лютого 1960 р., Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури брало на себе відповідальність за виготовлення реклами до декади. У постанові «Про підготовку централізованих рекламних матеріалів до Декади української літератури та мистецтва у Москві» ставилася вимога визначи-

ти накладі і терміни виготовлення рекламних матеріалів. З цієї постанови ми дізнаємося про види потрібної рекламної продукції, в саме плакати, пам'ятки декади, календарний план декади, програма концерту в Лужниках, запрошення на заключний концерт у Великому театрі СРСР, загальні запрошення, календарна репертуарна афіша по театрах [11]. У наказі № 364-в міністра культури Української РСР від серпня 1960 р. йдеться про те, що всі директори театрів, музичних колективів, що беруть участь в Декаді української літератури та мистецтва в Москві, директори Укрконцерту та Центрального будинку народної творчості повинні до вересня 1960 р. відправити до Москви відповідальних уповноважених зі всією рекламою, виданою до декади [12].

Висновки:

1. Підготовка до Декади української літератури і мистецтва в Москві у листопаді 1960 р. розпочалася ще 1958 р., а ще більше розгорнулася в 1959–1960 рр., що свідчить про важливість цього заходу для керівної верхівки. Книжкова виставка й літературні імпрези були лише частиною грандіозного на ті часи урочистого й показового дійства, що включало театральні, художні, музичні, циркові події. Численні накази, акти й протоколи Головного управління видавництва і поліграфічної промисловості Міністерства культури УРСР, які надходили до видавництв, свідчать про інтенсивну підготовку й усебічний контроль над усіма діями видавництв – від редагування книг до господарських справ у проведенні заходу. Контроль підготовки Декади української літератури і мистецтва в Москві у листопаді 1960 р. здійснювали Головне управління видавництв і поліграфічної промисловості (Головвидав), Міністерство культури УРСР, Республіканський комітет профспілки, Спілка художників України, спеціальна комісія Виставком, під керівництвом якої виконували завдання кілька організаційних груп тощо. Найважливіші ідеологічні моменти узгоджувались із Міністерством культури РРСР.

2. Серед видавництв, які брали участь у виставці, були Держлітвидав, Держполітвидав, Державне видавництво музичної літератури та образотворчого мистецтва УРСР, Держсільгоспвидав, Держтехвидав тощо. На декаді планувалося продемонструвати 2000–2500 книг, «які випущені за останні 2–3 роки», а також підготувати приблизно сотню нових видань. Контроль над проходженням етапів підготовки нових друків підтверджується такими нововведеннями, як започаткування нарад головних редакторів та завідувачів редакцій; аналіз проспектів багатотомних видань, збірників та аль-

бомів; контрольне читання працівниками Головвидаву версток видань; створення графіків проходження книг у видавництвах тощо. З одного боку, такий жорстокий контроль унеможлилював творчу працю над книгою, робив видавництва негнучкими, а продукцію – одноманітною, бідною за жанрами, такою, яка не витримувала перевірку часом. З іншого боку, чітка структуризація і розподіл обов'язків сприяли налагодженню процесу у видавництвах та мінімізували збої в ньому. Варто виокремити й позитивні аспекти, зокрема орієнтування на читацьку аудиторію радянських республік (видання подарункових книг про Україну мовами носіїв республік, путівників, художніх альбомів, серії подарункових мініатюрних книг тощо).

3. Досвід художнього і технічного оформлення книг, які готувалися до декади, може бути корисним у сучасних реаліях. Зокрема, це стосується проведення художньої ради Головвидаву щодо оформлення декадних видань, обговорення ілюстраторами й технічними редакторами кожної книги, висловлювання критики. Зрозуміло, що одним із завдань таких заходів було виявити інакодумців-художників, які часто у своїх ілюстраціях подавали завуальований протест проти тоталітарного режиму. Проте дискусії і комунікації між ілюстраторами й технічними редакторами різних видавництв сприяли поступові в оформленні книг, унеможлилювали відверте безвідповідальне ставлення, порушення авторських прав і загалом сприяли поліпшенню культури видань.

4. Як свідчать опрацьовані документи, видавці й власне організатори декади приділяли недостатньо уваги рекламі своїх заходів. Окрім анонсів, які тиражували всесоюзні ЗМІ, майже не використовувались інші рекламні заходи, зокрема розповсюдження друкованої продукції. Анонси декади не диференціювалися за різними категоріями читачів. Не приділялась увага особливому оформленню стендів видавництв, хоча за це відповідав окремий відділ Виставкому. Загалом, попри помпезність і показовість заходу, нездорову конкуренцію між видавництвами, обмеженість книжкового репертуару, а також видавців, редакторів, письменників, ілюстраторів рамками тоталітарної машини, Декаду української літератури і мистецтва в Москві 1960 р., а саме її видавничу частину, можна вважати однією із найбільших книжкових подій України у період після Другої світової війни. Досвід декади може бути цікавим для організаторів сучасних книжкових виставок, видавців, оскільки має чимало позитивних результатів, на яких нині не акцентують уваги, а тема – перспективною для дослідників со-

ціальної комунікації, маркетингу й менеджменту видавничої справи, істориків, культурологів, мистецтвознавців тощо.

1. *Невежин В.* Декади республіканського мистецтва у Москві / В. Невежин // *Красназнавство : наук. журн.* – 2011. – № 4. – С. 263–274.

2. *Ребет Д.* Культура чи політика / Дар'я Ребет // *Сучасність.* – Мюнхен, 1963. – Квіт. – С. 4–18.

3. *Тарасенко И.* Шестая Московская международная книжная выставка-ярмарка / И. Н. Тарасенко. – М. : Изд-во Всесоюз. кн. палаты. – С. 56.

4. *Татарина Е.* Книжные выставки в период Великой Отечественной войны 1941–1945 гг.: (из истории Российской государственной библиотеки) / Евгения Алексеевна Татарина // *Библиокознание.* – 2009. – С. 115.

5. *Чегодаева М.* Классическое наследие. Характер взаимодействия с классическим наследием как отражение состояния общества / М. А. Чегодаева // *Культурное и природное наследие России.* – М. : Индрик. – 2007. – Вып. 2. – 492 с.

6. *Наказ Міністра культури УРСР Про завершення робіт по підготовці фотовиставки «Радянська Україна» до Декади української літератури і мистецтва в Москві.* – Центральний державний історичний архів України. – Ф. 4607. – Оп. 2. – Спр. 244. – Арк. 1.

7. *Наказ № 460-в Міністра культури Української РСР «Про здійснення заходів по проведенню Декади української літератури та мистецтва у Москві в 1960 році».* – Центральний державний історичний архів України. – Ф. 4607. – Оп. 2.

8. *Пропозиції Головидаву в зв'язку з декадою української культури у Москві, проведення якої намічається на 1960 рік.* – Центральний державний історичний архів України. – Ф. 2. – Оп. 1. – Спр. 4607. – Арк. 2.

9. *Постанова № 38 президії українського республіканського комітету профспілки працівників культури.* «Про стан підготовки і випуску літератури та образотворчої продукції до Декади Української літератури і мистецтва в м. Москві в Держлітвидав, Держполітвидав, Державному видавництві музичної літератури та образотворчого мистецтва УРСР, на книжково-журнальній фабриці і книжковій фабриці «Жовтень». – Центральний державний історичний архів України. – Ф. 2. – Оп. 1. – Спр. 4607. – Арк. 26.

10. *Постанова колегії Міністерства культури УРСР «Про хід підготовки і випуску видань до Декади української літератури і мистецтва в Москві Держлітвидавом УРСР».* – Центральний державний історичний архів України. – Ф. 4607. – Оп. 2. – Спр. 702. – Арк. 2.

11. *Наказ № 363-в Міністра культури Української РСР «Про підготовку централізованих рекламних матеріалів до Декади української літератури та мистецтва у Москві».* – Центральний державний історичний архів України. – Ф. 4607. – Оп. 2. – Арк. 1.

12. *Розпорядження № 252-р «Про передачу Головолітграфвидаву в тимчасове користування творів книжкової графіки з фондів художніх виставок УРСР».* – Центральний державний історичний архів України. – Ф. 4607. – Оп. 2. – Арк. 1.

Подано до редакції 15. 05. 2014 р.

Hmelyovska Oksana. The special features of preparation to the Decade of the Ukrainian Literature and Art in Moscow in 1960.

This article analyzes the preparation of the publishers to the Decade of the Ukrainian Literature and Art in Moscow, which took place in 1960. The attention is paid to the book events, promotion campaign of the Decade, preparation of the periodicals to exhibition in the conditions of strict ideological control. There are numerous orders, statements and reports of the Main State Administration of Publishers and Publishing Industry of the Ministry of Culture of USSR which indicate extensive preparation and comprehensive control over the publishers' actions. Despite the pomp and demonstrable event, the unhealthy competition among the publishers, the limited books repertoire and abusive control, the Decade of the Ukrainian Literature and Art in Moscow in 1960 can be considered as one of the largest books events in Ukraine after the World War II.

Keywords: Decade of the Ukrainian Literature and Art in Moscow, the Main State Administration of Publishers and Publishing Industry, ideological control, book exhibition.

Хмелевская О. Ю. Особенности подготовки к Декаде украинской литературы и искусства в Москве в 1960 г.

Статья посвящена анализу подготовки издателей к Декаде украинской литературы и искусства в Москве, состоявшейся в 1960 г. Внимание уделено книжным мероприятиям, рекламной кампании декады, подготовке изданий к выставке в условиях жесткого идеологического контроля. Многочисленные приказы, акты и протоколы Главного управления издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры УССР свидетельствуют об интенсивной подготовке и всестороннему контролю над действиями издательств. В целом, несмотря на помпезность и представительность мероприятия, нездоровую конкуренцию между издательствами, ограниченность книжного репертуара, жесткий контроль, Декаду украинской литературы и искусства в Москве в 1960 г., а именно ее издательскую часть, можно считать одним из крупнейших книжных событий Украины в период после Второй мировой войны.

Ключевые слова: Декада украинской литературы и искусства в Москве, Госполитиздат, идеологический контроль, книжная выставка.